

Radio moskevské posloucháme, je dobře slyšet. Rostokino⁷ slyšíme velmi slabě — často vůbec ne. „Duch“ pracuje dobře.⁸ Stanice u nás je stále rozbitá — pracujeme nyní jen provizorní přenosnou stanicí, která je velmi slabá. Slibují, že do konce října bude stanice v pořádku.

Naše celková pozice je tu dobrá. Byli jsme hned po příletu slavnostně přijati v SNR, udělal jsem tam projev o Sovětském svazu a o „nové republice“.⁹ Seznámili jsme se trochu se všemi „činiteli“ a máme celkem všude přístup. Ovšem chováme se delikátně, vědouce, že „Čechuni“ se tu musí tak chovat.

Poměr našich lidí je celkem dobrý. Šmidke tu má velkou autoritu, ovšem je strašně přetížen (předseda Rady, předseda strany, náčelník partyzánů) a často se ztrácí v maličkostech. Husák je dobrý a energický, ale potřebuje ještě ideologického propracování (v rolnické věci s ním máme „trable“). Bacílek je orgsekreťářem a také se ztrácí v maličkostech. Julio Šefránek vede Pravdu. Bývalí soc. dem. se zařazují do práce dost dobře. Ovšem, až nynější napjatá vojenská situace se změní a všem se ulehčí, je nutno počítat ještě s obtížemi. Ale pak snad budeme mít více času k výchově a systematickému školení kádrů.

Ty „emigranty“, které k Vám posíláme, prosím Vás, ať Fierlinger nějak umístí.¹⁰ To víte, situace je tady pořád hrozivá a bylo těžko tu prosbu odmítnout. Dlouho to všechno trvat jistě nebude.

Pozdrav Klemovi, všem

Honza.

P. S. Klemo, co zdraví? [. . .]¹¹

AÚD KSČ Praha. Mikrofilm 219/717—719. Fotokópia strojopisného odpisu. — „Přispěvky k dějinám KSČ“ 1964/1, s. 79—81.

434

1944, október 14. Banská Bystrica. — Zpráva R. Slánskeho moskovskému vedeniu KSČ o vojenskej situácii na povstaleckom území.

Milý Klemo a všichni ostatní!

Srdečně vás všechny zdravím.

Píši na rychlo, před odletem letadla. Proto jen několik poznámek.

Nejprve k vojenské situaci.

Před týdnem byla situace naprosto kritická. Ztráceli jsme jednu pozici za druhou, Němci postupovali. Dostali se až na vrchol kremnických hor, 7—9 km od B. Bystrice, 4—5 km od Zvolena, téměř až k [Harmanci]¹. Slovenští vojáci při

⁷ Budova v Moskvě, kde mali sídlo dve tajné moskovské vysielacie stanice — „Za slovenskú slobodu“ a „Za národní osvobození“.

⁸ „Duch“ — zvláštne zariadenie, pomocou ktorého bolo možné sa napojiť na vlnu fašistického rozhlasového vysielania a rušiť, resp. bezprostredne komentovať štvavé prejavy fašistických poľavárov.

⁹ Viď dokument čís. 387.

¹⁰ Šlo o manželky a deti niektorých slovenských predstaviteľov, ktoré pri ohrození B. Bystrice letecky odsunuli do SSSR. Porov. dokument čís. 410.

¹¹ Vynechaný koniec pozdravu.

¹ V odpise sú niektoré slová alebo skupiny slov vynechané a nahradené bodkami (zrejme zle čitateľné miesta originálu). Doplnili sme ich podľa výpiskov z originálu poskytnutých láskavosťou A. Benčíka a označili hranatými zátvorkami.

objevení se tanků, při palbě z minometů utkali. V B. Bystrici bylo slyšet nedalekou palbu z děl. Některé výzvědné minometné hlídky se dostaly na 5 km od B. Bystrice.

V té době jsme již museli myslet na přechod k partyzánským metodám boje všech, i armády. Situace se zlepšila jednak zasazením některých partyzánských oddílů, ale hlavně vojáků 2. čs. brigády. Nyní je situace lepší, fronta konsolidovanější, přešlo se k protiútokům, dobyly se nazpět některé obce. Nejnebezpečnější však zůstává u Zvolena a B. Štiavnice.

Příčinou slabosti je velení, které je nerozhodné, kolísavé, nezkušené, které nechávalo věci svému běhu, přes všechno naléhání a naše návrhy nebylo schopno energicky jednat. Nyní přijel Viest, který se ujal velení. Těžko ještě posoudit, bude-li to [znatelnější] zlepšení. Plukovník Asmolov, který přijel s námi, pomáhá svými radami.

Nejhorší je to s důstojníky, mezi nimiž máme malý vliv, kteří jsou mejen nezkušením, ale mnohdy i zbabělím, politicky málo spjatí s bojem a lidem.

Vojáci jsou politicky mnohem bližší nám, ale jsou to většinou rezervisté, starší lidé a stále větší procento lidí z venkova. Politická práce se mezi nimi nevedla. Bylo nutno několika jednání, nežli se prosadili osvětoví důstojníci. Štáb to sabotoval, slíbili, ale posílali námi navržené lidi jen jako řečníky, nakonec jsme dosáhli, že i civilisté jsou přijímáni jako osvětoví důstojníci. Strana poslala 40 lidí jako osvětové důstojníky.

Nyní o partyzánském hnutí. Partyzánské oddíly jsou z 80 procent zasazeny na frontě jako vojenské jednotky, drží jednotlivé úseky fronty. Jsou sice bojeschopnější nežli vojenské jednotky, ale mají také veliké slabosti, hlavně ty jednotky, které byly v poslední době na rychlo zformovány a nemají také bojových zkušeností. Mnohem více by prospěly, kdyby mohly být poslány do týlu a bojovat partyzánskými metodami. To však zatím možné není. V týlu je řada oddílů, dělají Němcům veliké škody, ale nejlepší partyzánské brigády jsou na úsecích fronty a nelze je zatím odvolat. Postupně budeme přecházet k tomu, aby jednotlivé skupiny byly vysílány jako diverzní.

Mezi partyzány je mnoho případů nediscipliny a marodérství. Partyzáni dostávají žold 10 K denně a přiděly potravin, cigaret jako vojáci od armády. To na ně působí demoralizačně.

Vedeme proti nedisciplině boj, provozujeme širokou politickou práci, zakládáme partajní organizace, zřizujeme oddělení propagandy, přikročujeme k vydávání časopisů atd.

Slovenský partyzánský štáb, který již byl ustaven, je přeplněn důstojníky slovenské armády, kteří byli nakomandováni sem Golianovým štábem. Je to příliš veliký aparát, který restringujeme. Je byrokratický a snaží se přenášet vojenské metody práce do partyzánského hnutí. Mnoho času musíme proto věnovat na jeho reorganizaci.

Ale konsolidace partyzánských oddílů postupuje mnohem rychleji, hlavně zásluhou ruských part. velitelů. Stále větší počet partyzánských skupin a oddílů se stává kádrovými, ostřílenými v bojích. Rostou řady skvělých partyzánských bojovníků — Slováků. Jsou již partyzáni, kteří zneškodnili 2, 3 tanky, kteří zničili několik kulometných hnízd atd.

A nyní o českém partyzánském štábu. Spolu s dvěma lidmi začal jsem s verbováním Čechů. Jde to velmi pomalu. Je tu mnohem méně Čechů, nežli jsme předpokládali. Vojáci dělají všemožné potíže, nechtějí Čechy pouštět, hlavně z politických důvodů (nechtějí vytvoření partyzánského hnutí v českých zemích). Přikryl [získává] Čechy do [své] brigády, čímž mi ztěžuje práci. Mezi partyzány vytahování Čechů jde také pomalu, poněvadž jsou rozstrkáni po oddílech v předních pozicích, není přehledu o tom, kde jsou, kolik je jich. Zřídil jsem český výcvikový tábor, kde je zatím 60 mužů. Formuji první český partyzánský oddíl.

Češi zde usedlí a čeští emigranti ze řad měšťáků jsou politicky proti partyzáništině. Říkají, že je to předčasné, že z toho budou jen nové Lidice atd.

Za to mladí hoši, studenti, vojáci, jakmile se dozvídají, co děláme, jdou s radostí. Nejvíce Čechů je na moravsko-slovenských hranicích. Mluví se o 2000. Třeba ale tuto číslici osvědčit. Pošlu oddíly s úkolem, aby se doplnily tam na hranicích.

Mluvil jsem včera s dvěma mladými soudruhy, kteří ještě v červenci byli v Praze. Mohu vám sdělit radostnou zprávu: strana v Praze existuje. Tito dva hoši, jeden z nich Körper (švagr Ervína Poláka, který má jeho sestru, zavražděnou v koncentráku), druhý student Košický — vypravují, že byli ve skupinách, které čítaly na 140 členů. Prováděli většinou práci organizační, dávali dohromady stranu, školili se, četli, debatovali, rozšiřovali zprávy zahraničního rozhlasu.

O tom, zda existuje nějaké vedení, nemohu nic určitého říci. Vědí, že existovaly ještě jiné skupiny, s nimiž spojení neměli. Jejich vedoucí měl spojení s nějakým vedením, jakým, to při přísné konspiraci nemohu říci. Körper, který předtím pracoval jako horník v Oslavanech, říká, že tam existují také skupiny strany, ale dostat se do nich nemohl.

Starší členové strany, pokud jejich zbytky zůstaly na živu, nezúčastňují se práce, říkají prý, že dostali pokyn shora (odvolávají se i na pokyn z Moskvy), aby zůstali zachováni jako stranické kádry po osvobození.

To jsou kusé zprávy od oněch dvou soudruhů. Nemohl jsem s nimi ještě podrobně mluvit. Právě mi jeden z nich přinesl napsané poznatky, které přikládám.

Příště, po rozmluvě s vícero lidmi z protektorátu, napíši více. Z dosavadních rozmluv s Čechy mám tento dojem: strana existuje, ale je velmi slabá. Sympatie k Sovětskému svazu a ke komunistům jsou veliké. Vývoj v českých zemích bude podobný jako na Slovensku. Také tam mezi dělníky nejlepší soc. dem. se prohlašují za komunisty. Lidé nechtějí slyšet o starých stranách. Autoritu má jen naše strana.

Připravujeme posláni 1, 2 lidí do Prahy. Je k tomu třeba trocha času (dokumenty, ověření člověka, organizační cesty).

Musím končit!

Je tu veliký ruch, bojovný ruch, od rána až do večera, veliké nervové napětí, takže těžko najdeš chvíli ke klidnému psaní.

Jinak jsme zdraví, veseli a s chutí se vrháme do práce.

Mnohokrát všechny zdraví
Váš Ruda.

Jak je s Tvým zdravím, Klemo? Doufám, že dobře.

AÚD KSČ Praha. Mikrofilm C 4, 219/714—716. Fotokópia strojopisného odpisu. — „Přispěvky k dějinám KSČ“, 1964/1 s. 82—84.